

**AANBEVELINGEN PLATFORM
“DAG ZONDER KREDIET” 2008**

Volledige versie : www.dagzonderkrediet.be

Version française : www.journeesanscredit.be

De organisaties van het platform :

- Verbruikersateljee
- Vlaams Centrum Schuldbemiddeling
- KAV
- Beweging van mensen met laag inkomen en kinderen
- Vlaams netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen
- Equipés Populaires
- GREPA
- CRIOC
- Dignitas
- Centre de Référence du Hainaut
- Groupement d'Initiative pour la Lutte contre le Surendettement
- Groupe Action Surendettement
- Groupe prévention surendettement
- Réseau Financement Alternatif

1. Voor een optimaal gebruik van de Centrale voor kredieten aan particulieren

1.1. De werkelijke schuldenlast moet gemeten worden

De Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank registreert het kredietbedrag dat in het contract voorzien is. Voor de kredietopeningen geeft dit een vertekend beeld aangezien het geregistreerde bedrag niet het *effectief opgenomen* kredietbedrag, maar wel het maximum *toegekende* bedrag weergeeft. Dat betekent dat we niet weten welke kredietopeningen daadwerkelijk (nog) gebruikt worden en welke de gebruikte kredietbedragen zijn. Die vaststelling is betreurenswaardig zowel voor de kredietgevers die informatie moeten inwinnen over de schuldenlast van de persoon voordat ze een krediet toekennen, als voor de onderzoekers die zich interesseren voor de problematiek van de schuldoverlast omdat de verzamelde gegevens scheefgetrokken zijn. Gelet op het percentage dat de kredietopeningen uitmaken van het totale aantal geregistreerde kredietcontracten, nl. 45,7 % (op datum van 31.12.2007), dreigt de kredietcentrale voor een groot stuk aan haar doel voorbij te schieten.

Aanbeveling: om de werkelijke schuldenlast te meten, is het onontbeerlijk dat de Centrale voor Kredieten aan Particulieren minstens eenmaal per jaar opvraagt welke de werkelijke actieve kredietbedragen zijn, en dat een opvolging over lange termijn van de situaties van schuldoverlast wordt opgestart.

1.2. Voor de traceerbaarheid van de gegroepede en geherfinancierde kredieten

We zien meer en meer groepering en herfinanciering van bestaande kredieten. Om verschillende redenen verdient dit fenomeen bijzondere aandacht, aangezien het doorgaans wijst op geldproblemen bij de consument, omdat het een gemakoplossing betreft die geen enkel pedagogisch effect heeft in termen van beheer en omdat het kan leiden tot een verergering van de schuldsituatie,... De registratie van gegroepede en geherfinancierde kredieten zou toelaten om de (mogelijk nefaste) gevolgen hiervan in kaart te brengen en zou zodoende aanzetten tot een meer doordacht gebruik van zulke kredietvormen.

Aanbeveling: om de Centrale voor Kredieten aan Particulieren in staat te stellen om de gegroepede en geherfinancierde kredieten te traceren, moet elk kredietcontract een verplicht in te vullen rubriek «doel van het krediet» bevatten, die o.m. de keuze «groepering of herfinanciering» voorziet. De kredietgever moet deze informatie aan de Centrale overmaken.

1.3. Voor de traceerbaarheid van de kredietbemiddelaars

Kredietbemiddelaars spelen een belangrijke rol op de kredietmarkt. Wanneer zij tussenkomen moeten ze in de precontractuele fase instaan voor de noodzakelijke informatieverzorging aan de consument. Het is dan ook onontbeerlijk dat we de tussenkomst van een kredietbemiddelaar kunnen identificeren om te evalueren of ze ja dan nee het risico voor wanbetaling vergroot. Zo een aanpak zou ook toelaten om de professionalisering van het personeel in de kredietsector te bevorderen.

Aanbeveling: om de Centrale voor Kredieten aan Particulieren in staat te stellen om de tussenkomst van een kredietbemiddelaar te traceren, moet deze informatie (die al verplicht in het kredietcontract opgenomen moet worden) aan deze Centrale overgemaakt worden.

2. De oprichting van een schulden centrale is geen oplossing voor de problemen in verband met koopkracht en schuldoverlast

Diverse betrokken partijen, o.m. de kredietsector, pleiten voor de uitbreiding van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren naar een ruimere "schulden centrale", waarin ook andere schulden (onbetaalde energiefacturen, ziekenhuisfacturen, huurschulden, telefoonfacturen,...) opgenomen zijn. Die uitbreiding zou een ideaal middel zijn om schuldoverlast tegen te gaan. Men verwijst hierbij naar het Nederlandse voorbeeld, hoewel de schulden centrale in Nederland niet operationeel is.

Het platform beklemtoont echter dat er niet verward mag worden tussen de symptomen van de dalende koopkracht enerzijds en de oorzaken van schuldoverlast anderzijds. De cijfers over betaalmoeilijkheden die door dalende koopkracht veroorzaakt zijn, opnemen in een uitgebreide "schulden centrale" zonder rekening te houden met de relevante nevenelementen, kan tot een vertekend beeld van de schuldenproblematiek leiden. In 80% van de geregistreerde dossiers van schuldoverlast komt er trouwens minstens één kredietcontract voor. Uit de rechtspraak blijkt dat het vooral de kredietgevers zijn die veroordeeld worden wegens gebrekkig onderzoek en/of inbreuken tegen hun voorlichtings- en adviesplicht (art. 10, 11 en 15 Wet Consumentenkrediet). Een grondig onderzoek op individuele basis (zoals wettelijk vereist) zou niet alleen situaties van schuldoverlast vermijden, maar zou ook het gevaar kunnen beperken voor onterechte uitsluiting als gevolg van het hanteren van een automatische rating op basis van informatie die van een uitgebreide schulden centrale afkomstig is.

De bestaande zwarte lijsten (o.a. in de telecomsector) illustreren bovendien de grote risico's voor fouten, onterechte registraties en misbruiken (o.m. door dreigingen met registratie als pressiemiddel). Bij het uitvaardigen van maatregelen ter bestrijding van de schuldoverlast is het in elk geval belangrijk dat fundamentele rechten, zoals het recht op privacy, niet te grabbel gegooid worden. Het Centraal Bestand van Beslagberichten, dat al een wettelijke basis heeft en zichzelf van noodzakelijke maatregelen ter bescherming van de privacy heeft voorzien, zal trouwens door de kredietgevers geraadpleegd kunnen worden zodra het operationeel zal zijn.

Aanbeveling: Het platform benadrukt de noodzaak om bij het voeren van een beleid tegen schuldoverlast een goed onderscheid te maken tussen de symptomen van een dalende koopkracht enerzijds en de problemen van schuldoverlast anderzijds. De problemen die voortvloeien uit de dalende koopkracht vereisen een andere oplossing dan het uitbreiden van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren tot een ruimere schulden centrale. Er zou inderdaad toegezien moeten worden op een betere naleving van de voorlichtings-, advies- en voorzichtigheidsplicht in hoofde van de kredietgevers en kredietbemiddelaars. Dat is immers de beste manier om een precies idee te krijgen van de huidige situatie in termen van lopende (huishoudelijke) uitgaven. Bovendien moet het Centraal Bestand van Beslagberichten operationeel gemaakt worden zodat de kredietgevers het (met de eerbied die door de bescherming van de privacy opgelegd wordt) kunnen raadplegen en zo over een bijkomend controlemiddel kunnen beschikken.

3. Een goed geïnformeerde consument is er twee waard – voor een betere vorming voor de kredietbemiddelaars

3.1. Een betere voorlichting van de consument via een gedrukt en leesbaar prospectus dat objectieve informatie verschaft

De wet verplicht de kredietgevers en de kredietbemiddelaars om aan de consument inlichtingen ter beschikking te stellen in de vorm van een "prospectus". Dit prospectus moet verplichtend een aantal financiële gegevens m.b.t. de aangeboden kredietovereenkomsten bevatten (o.m. over de kosten van het krediet). Helaas blijkt dat veel kredietbemiddelaars in de praktijk het prospectus niet ter beschikking stellen van de consument en heel vaak verkiezen om die consument naar een website door te verwijzen. Als er toevallig al een prospectus beschikbaar is, blijkt de opgenomen informatie quasi onleesbaar en onbegrijpelijk te zijn voor een doorsnee consument. Het prospectus looft over het algemeen in grote letters de verdiensten van het krediet en vermeldt pas helemaal op het einde van het document, in kleine lettertjes, de verplichte wettelijke informatie.

Aanbeveling: het platform onderstreept de noodzaak om de consument op een duidelijke en objectieve manier te informeren over alle kenmerken en voorwaarden van een krediet. Dit mag niet via een prospectus in de vorm van een reclamefolder gebeuren, maar moet gebeuren via de overhandiging van een gedrukt en goed leesbaar prospectus dat objectieve gegevens bevat en dat ter beschikking van iedereen wordt gesteld.

3.2. Kredietverstrekkers moeten goed opgeleid zijn en blijven beter bij hun leest (een warenhuis is geen bank!)

De kredietbemiddelaar is wettelijk verplicht om de financiële situatie van de consument te onderzoeken en om de consument op een juiste en volledige manier te informeren over het beoogde krediet. Als vastgesteld wordt dat de consument niet solvabel is, mag hem geen krediet worden toegekend. In de praktijk blijkt echter dat de kredietbemiddelaars - en in het bijzonder de warenhuizen - die verplichtingen niet nakomen. De verkopers hebben vaak niet de vereiste kennis om correcte en vooral volledige informatie te kunnen verstrekken aan de consument. Daaruit volgt dat kredietkaarten worden verkocht zoals elk ander product, zonder het minste ernstige onderzoek naar de financiële mogelijkheden van de klant en zonder dat laatstgenoemde de uitleg krijgt die hij/zij zou moeten krijgen. Bovendien is het zo dat door de commissies die de warenhuizen voor het toekennen van krediet kunnen opstrijken, zij gretig kredietkaarten aanbieden zonder koopverplichting in hun keten.

Aanbeveling: de kredietverstrekkers en kredietbemiddelaars zouden enkel goed opgeleid personeel mogen tewerkstellen zodat de voorlichtings- en de adviesplicht bij het afsluiten van kredietovereenkomsten ten volle nageleefd zouden worden. De toekenning van kredieten door warenhuizen zonder enig verband met een concrete aankoop moet verboden worden.

4. Voor een betere voorlichting van de consument

4.1. Het verplichte gebruik van een standaardformulier voor de boordeling van de solvabiliteit van de consument

De wet verplicht de professionele kredietverstrekkers om een grondig onderzoek te voeren naar de financiële situatie van de consument en om enkel een krediet toe te kennen als de consument solvabel is. Bovendien moet de kredietgever het type krediet zoeken dat qua soort en bedrag het best geschikt is, rekening houdend met de financiële toestand van de consument op het ogenblik van het afsluiten van de kredietovereenkomst.

In de praktijk worden deze verplichtingen vaak verwaarloosd, maar het bewijs daarvan is moeilijk te leveren. De kredietverstrekking gebeurt vaak op een quasi automatische manier, op grond van een reeks standaardvragen (de zgn. «credit scoring»). Voor de consument is dit een totaal ondoorzichtig systeem en hij ontvangt hiervan trouwens geen enkel bewijs. Bovendien stimuleert zulk een werkwijze de consument om gemakkelijk op krediet een beroep te doen voor alledaagse aankopen, zonder dat laatstgenoemde echter zijn engagement in zulk een contract noch de kostprijs ervan geëvalueerd heeft.

Aanbeveling: het platform moedigt het verplichte gebruik aan van een standaard-document met een reeks vragen (over de inkomsten, uitgaven, lopende schulden, ...) waarop een duidelijk antwoord gegeven moet worden. De consument moet daarvan een kopie ontvangen zodat hij goed geïnformeerd is en over een schriftelijk bewijs beschikt.

4.2. Een snelle, kosteloze en efficiënte procedure voor het verlenen van betaal-faciliteiten aan de kredietnemer van wie de financiële situatie verslechterd is

De wet voorziet nu al een procedure voor het verkrijgen van betaalfaciliteiten ten bate van de consument van wie de financiële situatie verslechterd is, bijv. door ziekte, werkloosheid of echtscheiding (art. 38 Wet Consumentenkrediet). Dit kan in de vorm van een uitstel van betaling of in de vorm van een herschikking van de afbetalingen (bijv. een kleiner maandbedrag over een langere periode). Die procedure is echter heel weinig gekend en wordt dan ook quasi niet gebruikt. Naast onwetendheid over het bestaan van deze procedure kunnen ook de volgende nadelen van deze procedure benadrukt worden:

- een advocaat onder de arm nemen kost geld;
- men loopt het risico veroordeeld te worden tot het betalen van de advocatenkosten van de tegenpartij;
- de afwikkeling van zo een procedure sleept soms heel lang aan, o.a. omdat men eerst bij de kredietverstrekker zelf moet aankloppen, ook al is dit vaak volkomen nutteloos;
- wanneer de rechter aan een consument - die al in financiële problemen zit - betaalfaciliteiten toestaat, kan hij hiervoor tegelijk aan de kredietgever toestaan om extra kosten aan te rekenen.

Aanbeveling: Aangezien een kredietnemer van wie de financiële situatie verslechterd is, recht zou moeten hebben op betaalfaciliteiten, pleit het platform voor de invoering van:

- ***een snelle procedure (vergelijkbaar met het “kort geding”) waarbij de kredietverstrekker niet verplicht aangesproken dient te worden,***
- ***die kosteloos is, via het recht op gratis juridische bijstand en door het uitsluiten van het recht op terugbetaling van de advocatenkosten in hoofde van de kredietgever,***
- ***die geen extra kosten met zich meebrengt doordat de rechter geen bijkomende vergoeding aan de kredietverstrekker kan toestaan,***
- ***waarbij het indienen van het verzoek een schorsing van de contractuele verplichtingen, van de lopende interesten en van de uitvoeringsmaatregelen tot gevolg heeft,***
- ***en de consument moet op verschillende sleutelmomenten geïnformeerd worden over het bestaan van deze procedure (bij het afsluiten van het contract, wanneer er een ingebrekestelling wegens wanbetaling wordt verstuurd en wanneer het kredietcontract wordt opgezegd).***